

Секція Право	
УДК 343.97	
Дата першого надходження статті до видання	2026-02-15
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-03-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-03-16

Окремі елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень пов'язаних з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку

Желтухін Олексій Володимирович

аспірант науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності

Навчально-наукового інституту поліцейської діяльності

Національної академії внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0006-1343-3448>

Анотація. У статті проведено комплексний аналіз особистісних характеристик осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку. Обґрунтовано, що одним із ключових елементів криміналістичної характеристики, є особа правопорушника, яка вчиняє кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, за такими основними ознаками (критеріями): соціально-демографічними, кримінально-правовими та морально-психологічними властивостями.

Також, встановлено, що переважна більшість кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, вчиняється чоловіками – 67%, тоді як жінки становлять 33% від загальної кількості правопорушників.

Зазначається, що 73% кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, вчиняються службовими особами, передусім працівниками органів державної влади, місцевого самоврядування, а також державних і комунальних підприємств.

Вивчення матеріалів практики свідчить, що здебільшого кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, вчиняються особами віком від 37 до 46 років, що становить 53% від загальної кількості правопорушників. У 96% випадків ці особи мають вищу освіту.

Аналіз наукової літератури та вивчення матеріалів практики показує, що особи, які вчиняють корисливі кримінальні правопорушення пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, мають низький рівень моральних властивостей і психологічних якостей. Їхні риси характеризуються корисливою спрямованістю, зневагою до правових норм, егоїзмом та готовністю порушувати етичні стандарти заради власного збагачення.

Ключові слова: злочинність, стан дослідження, гуманітарна допомога, благодійна жертва, безоплатна допомога, воєнний стан.

Separate elements of forensic analysis of the criminal offenses connected with the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations or free aid

Zheltukhin Oleksii

postgraduate student of the research laboratory on crime prevention of the
Scientific research Institute of policing National Academy of Internal Affairs
<https://orcid.org/0009-0006-1343-3448>

Abstract. This article presents a comprehensive analysis of the personal characteristics of individuals who commit criminal offenses connected with the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free aid.

It has been proved, that one of the key elements of a forensic characteristics is the personality of the offender who commits criminal offenses connected with the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free aid, based on the following main indictors (criteria's): socio-demographic, criminal-legal, moral and psychological traits.

Also, it was established that the vast majority of criminal offenses involving the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free aid are committed by men - 67%, while women account for 33% of all offenders.

It is noted that 73% of criminal offenses involving the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free aid are committed by public officials, primarily employees of state authorities, local governments, state-owned and municipal enterprises.

Practice case analysis shows that, for the most part, criminal offenses connected with the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free aid are committed by individuals aged between 37 to 46, who are accounted for 53% of all offenders. In 96% of cases, these individuals hold a university degree.

An analysis of the academic literature and a review of case materials indicate that individuals who commit crimes connected with the illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations, or free aid exhibit low levels of morality and psychological qualities.

Their traits are characterized by self-interest, disregard for the law, selfishness, and a willingness to violate ethical standards for personal gain.

Keywords: crime, forensic analysis, humanitarian aid, charitable donation, free aid, martial law.

Вступ

Постановка проблеми. Із початком повномасштабного вторгнення російської федерації проти України, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, українське суспільство продемонструвало безпрецедентний рівень консолідації та громадянської єдності. Єдність суспільства проявилася у масовому волонтерському русі, самоорганізації громад, підтримці внутрішньо переміщених осіб, активній участі громадян у територіальній обороні, а також у щоденній праці задля зміцнення економічного та оборонного потенціалу країни.

Водночас із плином часу, на тлі активізації волонтерського руху та масштабної благодійної діяльності, почали фіксуватися випадки зловживань. Під прикриттям добровільних ініціатив окремі особи використовували суспільну довіру та складну гуманітарну ситуацію з метою особистого збагачення та здійснення протиправної діяльності. Такі дії полягали у привласненні коштів, зібраних нібито на потреби Збройних Сил України, реалізації гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку, шахрайських схемах із використанням статусу волонтера чи благодійника, а також інших формах незаконного заволодіння майном.

Подібні прояви не лише завдають матеріальної шкоди, а й підривають суспільну довіру до інституту волонтерства та благодійності, що в умовах воєнного стану має особливо небезпечний характер.

Саме тому для працівників правоохоронних органів особливої актуальності набуває своєчасне виявлення та належне розслідування фактів незаконного

використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або іншої безоплатної допомоги з метою отримання прибутку.

Важливою передумовою ефективного документування таких кримінальних правопорушень є ґрунтовне знання їх криміналістичної характеристики, що дозволяє правильно визначити напрям розслідування, окреслити коло доказової інформації та сформулювати обґрунтовані версії щодо механізму вчинення діяння.

Одним із ключових елементів криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 Кримінального кодексу України, є особа правопорушника, яка здійснює незаконне використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми протидії кримінальним правопорушенням, передбаченим статтею 201-2 Кримінального кодексу України, були предметом аналізу у працях Кришевича О.В., Дудорова О.О., Колба О.Г., Савченка А.В., Шевціва В.М., Степанченка А.В. та інших науковців. Водночас, з огляду на відносну новизну кримінально-правової норми та динамічність практики її застосування в умовах воєнного стану, низка питань, пов'язаних із комплексною криміналістичною характеристикою особи злочинця, потребує подальшого наукового осмислення та систематизації.

Мета статті полягає у розкритті особистісних характеристик осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку.

Результати

Ґрунтовний аналіз наукової літератури свідчить про те, що вивчення особи злочинця є однією з центральних проблем, що має теоретичне і практичне значення. Достатньо розвинуті теорії про особу, її сутність та основні властивості висувалися ще за античних часів Аристотелем, Платоном і Сократом.

У період Ренесансу багатогранність особи осмислювалась з позицій її позитивних та негативних рис, робилися спроби відійти від поняття божественності й розглянути сутність особи у взаємодії із соціальними умовами. На кінець XVIII – початок XIX ст. почали з'являтися роботи, які тим чи іншим чином описували особу злочинця. І. Бентам одним із перших спробував розробити ідеальну модель злочинця та вказати на механізм формування емоційної сфери криміногенної особи.

Протягом XIX ст. та першої половини XX ст. особа розглядалася у співвідношенні біологічного, соціального й типології, зокрема в загальновідомих теоріях Ч. Ломброзо, З. Фрейда, Д. Дриля та ін. Пізніше – з розповсюдженням ідей детермінізму у кримінології – виникла низка питань, що розкривали не лише основні детермінанти злочинності, а й особливості злочинної поведінки, які залежать від сутності людини, властивостей особи та її мотивації.

На основі таких досліджень робились наукові розробки механізму злочинної поведінки особи, вказувались напрямки й основні заходи протидії певним видам злочинів. Загалом учені дійшли висновку, що успішна боротьба із злочинністю є неможливою без урахування особистісного фактора.

Незважаючи на численні наукові дослідження, багатовекторність проблем, що стосуються особи злочинця, її характеристики й особливостей залежно від виду того чи іншого вчиненого злочину, передбачають подальший науковий пошук, у тому числі розробку загального розуміння поняття особи злочинця у сучасній кримінологічній науці України [1, с. 152].

Особа (людина, громадянин) є предметом дослідження багатьох наук — філософії, історії, антропології, соціології, психології, психіатрії, педагогіки, права та інших. Кожна

з цих дисциплін має власний підхід до розуміння сутності поняття «особа», визначає його роль і значення з огляду на предмет і завдання конкретної науки [2, с. 200].

У науковій літературі висловлюються різноманітні точки зору щодо визначення сутності такого елементу криміналістичної характеристики злочинів як особа злочинця.

Одні вчені визначають особу злочинця як соціально-біологічну систему, властивості та ознаки якої відображаються у матеріальному середовищі та використовують для розкриття та розслідування злочинів (до таких властивостей відносяться: фізичні, біологічні та соціальні) [3, с. 112].

На думку інших, особа злочинця – це поняття, що виражає сутність особи, яка вчинила злочин, а до системи ознак особи злочинця включають дані демографічного характеру, деякі моральні властивості і психологічні особливості [4, с. 278–279].

Треті ж до сукупності інформації про особу злочинця, яка складає його характеристику, включають всі ті дані, які можуть визначати ефективні шляхи розшуку та викриття злочинця, і пов'язані із цим, завдання розслідування [3].

Аналіз наукової літератури [5, с. 137; 6, с. 88–92; 7; 1, с. 155–157] свідчить, що характеристику особи, яка вчиняє кримінальні правопорушення пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, доцільно класифікувати за такими основними ознаками (критеріями): соціально-демографічні ознаки; кримінально-правові ознаки; та морально - психологічні властивості.

Розглянемо зазначені ознаки (критерії) детальніше.

Соціально-демографічні ознаки, які охоплюють відомості про стать, вік, рівень освіти, сімейний стан, рід занять, наявність постійної роботи, її тривалість, частоту зміни місця роботи, інші джерела матеріального доходу, національність, громадянство, місце проживання тощо [1, с. 155–157].

Соціально-демографічні ознаки притаманні будь-якій особі і самі по собі не є криміногенними, однак у статистичній сукупності осіб, які вчинили злочини, ці ознаки дають цінну інформацію, без якої повний кримінологічний портрет правопорушника є неможливим [8, с. 87].

Варто відзначити, що непоодинокими є випадки, коли злочинці, не будучи уповноваженими (службовими) особами благодійних організацій, з метою створення у надавачів гуманітарної та благодійної допомоги враження про легітимність своєї діяльності, використовували надані супровідні документи на гуманітарний вантаж для реалізації свого злочинного умислу та ускладнення викриття їх протиправної діяльності правоохоронними органами.

Зокрема, у кримінальному провадженні №4202303201000024 обвинувачений ОСОБА_5, з метою отримання прибутку під час воєнного стану, отримав листи від БО БФ «Буран» та БО «Технологічна ідея» щодо перевезення із-за кордону на територію України транспортних засобів як гуманітарної допомоги для потреб Збройних Сил України. Ці листи були адресовані Державній митній службі України та містили інформацію про марку, модель, VIN-код, номерний знак транспортного засобу, а також анкетні дані водія, що здійснював перевезення.

Використавши зазначені документи, обвинувачений організував у період з березня по липень 2023 року схему з реалізації на території України 15 транспортних засобів, ввезених як гуманітарна допомога. Цей випадок ілюструє високий рівень складності таких злочинів і демонструє, як шахрайські дії з документами гуманітарного призначення ускладнюють їх своєчасне виявлення та розслідування [9].

Водночас, за результатами аналізу вироків суду [10] встановлено, що переважна більшість кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою

отримання прибутку, вчиняється чоловіками – 67%, тоді як жінки становлять 33% від загальної кількості правопорушників.

Важливо зазначити, що 73% кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, вчиняються службовими особами, передусім працівниками органів державної влади, місцевого самоврядування, а також державних і комунальних підприємств.

Так, наприклад посадовцю однієї із міських рад Обухівського району, в рамках розслідування кримінального провадження №42022112340000074, було повідомлено підозру у вчиненні незаконного використання благодійних пожертв з метою одержання прибутку під час воєнного стану. Остання, за версією слідства, під час виконання службових обов'язків, розпорядилася на власний розсуд благодійними коштами зібраними на підтримку ЗСУ у розмірі 1158795,85 грн. [11].

Окрім вищенаведеного, варто зазначити і про непоодинокі випадки вчинення досліджуваного злочину службовими особами підприємств оборонно-промислового комплексу.

Так, згідно з матеріалами кримінального провадження №12022100020001018, ОСОБОЮ_2, яка займала посаду директора з розвитку ДП ДГЗП «Спецтехноекспорт», вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 201-2 Кримінального кодексу України. Встановлено, що під прикриттям волонтерської діяльності, яка передбачала безоплатну передачу гуманітарної допомоги Збройним Силам України та іншим військовим формуванням, посадовець, отримавши шоломи (каска), бронежилети та бронепластини, що зберігалися в орендованій частині приміщення ДП ДГЗП «Спецтехноекспорт», з метою власного збагачення та отримання прибутку здійснювала їх продаж зацікавленим особам за грошові кошти [12].

Варто наголосити, що такі випадки мають особливу суспільну небезпечність, оскільки стосуються ресурсів, критично важливих для національної безпеки та обороноздатності держави.

Таким чином, важливим у цьому напрямі є налагодження ефективної взаємодії органів безпеки підприємств оборонно-промислового комплексу з правоохоронними органами щодо своєчасного обміну інформацією, здійснення внутрішнього контролю, перевірки контрагентів і службових осіб, а також упровадження додаткових механізмів моніторингу з метою мінімізації ризиків протиправної діяльності.

Вивчення матеріалів практики свідчить, що здебільшого кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, вчиняються особами віком від 37 до 46 років, що становить 53% від загальної кількості правопорушників. У 96% випадків ці особи мають вищу освіту.

Кримінально-правові ознаки особи злочинця – це дані про спрямованість та мотиви вчиненого злочину, особистий або груповий характер злочинної діяльності, рядову чи організаторську роль у ній кожного із злочинців тощо.

Згідно з офіційною статистикою, від загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень лише 3% вчиняються у складі організованих груп. Це свідчить про складність їх виявлення та високий рівень латентності цієї категорії кримінальних правопорушень.

Моральні властивості та психологічні особливості проявляються в моральних рисах і якостях людини: поглядах, переконаннях, оцінках, життєвих прагненнях, ціннісних орієнтаціях. Всю розмаїтість цих якостей особи можна зрештою звести до двох моментів: 1) ставлення до різних соціальних цінностей і сторін діяльності або до власності; 2) рівень, характер і соціальна значущість її потреб [3, с. 83].

На думку більшості науковців, морально-психологічна підсистема особи злочинця містить чотири основні структурні елементи, серед яких підструктури: спрямованості (сукупність пов'язаних із правосвідомістю соціально значущих якостей особистості, зокрема світогляд, особистісні орієнтації, соціальні установки, ключові мотиви тощо); психічних форм відносин, які виявляються в пізнавальних процесах, психічних, емоційних станах особи; темпераменту й інших біологічних, спадково зумовлених властивостей, що поряд із соціальними чинниками впливають на формування характеру людини; досвіду (знання, навички, звички й інші якості, що визначають вибір форм діяльності) [13, с. 129-130].

Аналіз наукової літератури та вивчення матеріалів практики свідчить, що особи, які вчиняють корисливі кримінальні правопорушення пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, мають низький рівень моральних властивостей і психологічних якостей. Їхні риси характеризуються корисливою спрямованістю, зневагою до правових норм, егоїзмом та готовністю порушувати етичні стандарти заради власного збагачення.

Такий психологічний профіль дозволяє пояснити мотиви протиправної поведінки і є важливим для формування криміналістичного портрету правопорушника.

Висновки

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що знання особистісних характеристик осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або іншої безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, має істотне значення для встановлення мотивів і способу вчинення правопорушення, а також є важливою передумовою розробки ефективних заходів щодо їх виявлення, документування та розслідування.

Разом з тим, наявна наукова література із досліджуваного питання, охоплює його лише фрагментовано, не у повній мірі висвітлюючи специфіку окремих суб'єктів які вчиняють кримінальні правопорушення пов'язані з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з метою отримання прибутку, зокрема у сфері оборонно-промислового комплексу, а тому дана проблематика потребує подальшої розробки та систематизації, з урахуванням актуальної слідчої та судової практики.

Список використаних джерел

1. Денисов С.Ф. Особа злочинця у кримінологічній теорії України. Вісник кримінологічної асоціації України. 2020. № 1(22). С. 152–159.
2. Гумін О., Пряхін Є. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики незаконної приватизації державного та комунального майна. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». 2020. № 3 (27). С. 199 – 206. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2020.27.199>.
3. Бишевец О.В., Романенко Т.В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики шахрайств, що вчиняються в мережі Інтернет. Вісник кримінального судочинства. 2016. №1. С. 81 – 87. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2016_Busavec_Romanenko.pdf.
4. Криміналістика: підручник / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-е вид., перероб. і доп. – Харків.: Право, 2011. – 464 с.
5. Чайка І.М. Кримінологічна характеристика та запобігання шахрайству в Україні. дис. докт. філософії: спец.: 081 – Право. Донецький державний університет внутрішніх справ, Кропивницький, 2023. 296 с.

6. Кримінологія : підручник / А. М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право. 2018. 416 с.
7. Доброскок А.Ю. Кримінологічна характеристика особи злочинця при бандитизмі. Держава та регіони. 2023. Серія: Право, № 1 (79). С. 162 – 168. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.1.26>
8. Іванов Ю.Ф., Джужа О.М. Кримінологія: навчальний посібник / Ю.Ф. Іванов, О.М. Джужа. – К.: Паливода, 2006. – 264 с.
9. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 23.02.2024. Справа №161/508/24. Судове провадження №1-кп/161/426/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117203471>
10. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
11. Привласнили понад мільйон: на Київщині СБУ підозрює чиновників у розкраданні «гуманітарки». URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-uanews/news-privlasnili-ponad-miljon-na-kiivschini-sbu-pidozryue-chinovnikiv-u-rozkradanni-gumanitarki-18-08-2022.html>
12. Вирок Дарницького районного суду м. Києва від 05.04.2024. Справа №753/13638/22. Судове провадження №1-кп/753/636/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118209739>
13. Грень Ю. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють приховування злочинів. Jurnalul juridic Național: teorie și practică. 2020. С. 127 – 131.

References

1. Denysov S.F. Osoba zlochyntsia u kryminolohichnii teorii Ukrainy. Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy. 2020. № 1(22). S. 152–159.
2. Humin O., Priakhin Ye. Osoba zlochyntsia yak element kryminalistychnoi kharakterystyky nezakonnoi pryvatyzatsii derzhavnogo ta komunalnogo maina. Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politehnika». Serii: «Iurydychni nauky». 2020. № 3 (27). S. 199 – 206. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2020.27.199>.
3. Byshevets O.V., Romanenko T.V. Osoba zlochyntsia yak element kryminalistychnoi kharakterystyky shakhraistv, shcho vchyniautsia v merezhi Internet. Visnyk kryminalnogo sudochynstva. 2016. №1. S. 81 – 87. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2016_Busuvec_Romanenko.pdf.
4. Kryminalistyka: pidruchnyk / V.Iu. Shepitko, V.O. Konovalova, V.A. Zhuravel ta in.; za red. V.Iu. Shepitka. – 5-e vyd., pererob. i dop. – Xarkiv.: Pravo, 2011. – 464 s.
5. Chaika I.M. Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia shakhraistvu v Ukraini. dys. dokt. filosofii: spets.: 081 – Pravo. Donetskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, Kropyvnytskyi, 2023. 296 s.
6. Kryminolohiia : pidruchnyk / А. М. Babenko, О. Yu. Busol, О. М. Kostenko та in. ; за заг. ред. Yu. V. Nikitina, S. F. Denysova, Ye. L. Streltsova. 2-he vyd., pererob. та допов. Kharkiv : Pravo. 2018. 416 s.
7. Dobroskok A.Iu. Kryminolohichna kharakterystyka osoby zlochyntsia pry bandytyzmi. Derzhava та rehiony. 2023. Serii: Pravo, № 1 (79). S. 162 – 168. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.1.26>
8. Ivanov Yu.F., Dzhuzha O.M. Kryminolohiia: navchalnyi posibnyk / Yu.F. Ivanov, O.M. Dzhuzha. – К.: Palyvoda, 2006. – 264 s.
9. Vyrok Lutskoho miskraionnogo sudu Volynskoi oblasti vid 23.02.2024. Sправа №161/508/24. Судове провадження №1-кп/161/426/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117203471>
10. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

11. Pryvlasnyly ponad milion: na Kyivshchyni SBU pidozriuie chynovnykiv u rozkradanni «humanitarky». URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-uanews/news-privlasnili-ponad-miljon-na-kiivschini-sbu-pidozryue-chinovnikiv-u-rozkradanni-gumanitarki-18-08-2022.html>
12. Vyrok Darnytskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 05.04.2024. Sprava №753/13638/22. Sudove provadzhennia №1-кп/753/636/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118209739>
13. Hren Yu. Kryminolohichna kharakterystyka osib, yaki vchyniaut prykhovuvannia zlochyniv. Jurnalul juridic Național: teorie și practică. 2020. S. 127 – 131.